

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Mirek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jerzy Grubba

SSN Michał Laskowski

Protokolant Edyta Demiańczuk-Komoń

przy udziale prokuratora del. do Prokuratury Krajowej Krzysztofa Urgacza,
w sprawie T. L.

skazanego z art. 286 § 1 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 14 lutego 2024 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie

z dnia 4 kwietnia 2023 r., sygn. akt VI Ka 95/21

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w

Warszawie z dnia 25 sierpnia 2020 r., sygn. akt IV K 373/15,

**1) uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu Warszawa-Praga w Warszawie do ponownego
rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;**

**2) zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. K. J. Kancelaria
Adwokacka w W. kwotę 1476 (tysiąc czterysta siedemdziesiąt
sześć) złotych, w tym 23 % VAT, tytułem pomocy prawnej
udzielonej oskarżonemu w postępowaniu kasacyjnym z urzędu.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie, wyrokiem z dnia 25 sierpnia 2020 r., sygn. akt IV K 373/15, uznał T. L. , oskarżonego o to, że:

1. w dniu [...] 2012 r. w W. przy ulicy [...], działając z góry powziętym zamiarem, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, składając organowi podatkowemu PIT-37, doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem Urząd Skarbowy [...] w Warszawie w ten sposób, że wskazując nieprawdziwe informacje w zeznaniu podatkowym PIT-37, wprowadził podstępnie w błąd pracowników Urzędu co do wysokości uzyskanych przez siebie dochodów w 2011 r., narażając organ podatkowy na nienależny zwrot nadpłaty podatku dochodowego od osób fizycznych, na potwierdzenie czego przedłożył jako autentyczny podrobiony PIT-11 zawierający nieprawdziwe informacje co do danych zakładu pracy oraz wysokości uzyskanych w 2011 r. dochodów, w wyniku czego wyłudził kwotę zwrotu podatku dochodowego w wysokości 7624 zł na szkodę Urzędu Skarbowego [...], przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat od odbycia kary co najmniej 6 miesięcy pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne, tj. o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k. w zb. z art. 76 § 1 k.k.s. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.;
2. w okresie od [...] 2013 r. do [...] 2013 r. w W. przy ulicy [...], działając z góry powziętym zamiarem, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, składając deklarację podatkową PIT-37 usiłował doprowadzić do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w wysokości 31843 zł Urząd Skarbowy [...] w Warszawie w ten sposób, że wskazał nieprawdziwe informacje w zeznaniu podatkowym PIT-37 i korektach do tego zeznania wypełnionych na dane T. L. przez D. S. , wprowadzając podstępnie w błąd pracowników Urzędu co do wysokości uzyskanych przez siebie w 2012 r. dochodów, narażając organ podatkowy na nienależny zwrot nadpłaty podatku dochodowego od osób fizycznych, na potwierdzenie czego przedłożył jako autentyczny podrobiony PIT-11 zawierający nieprawdziwe informacje co do danych zakładu pracy oraz do

wysokości uzyskanych przez siebie w 2012 r. dochodów, lecz zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi na ujawnienie nieprawidłowości przez pracownika Urzędu, przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat od odbycia kary co najmniej 6 miesięcy pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne, tj. o czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k. w zb. z art. 76 § 1 k.k.s. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.;

3. w dacie bliżej nieustalonej, nie później niż w dniu [...] 2013 r., w nieustalonym miejscu, działając wspólnie i w porozumieniu z D. S. , z góry powziętym zamiarem w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, składając deklarację podatkową PIT-37 usiłował doprowadzić do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w wysokości 31001 zł Urząd Skarbowy [...] w Warszawie w ten sposób, że podrobił podpis S. K. , wprowadzając podstępnie w błąd pracowników Urzędu co do tożsamości osoby składającej zeznanie oraz wysokości uzyskanych w 2021 r. dochodów, narażając organ podatkowy na nienależny zwrot nadpłaty podatku dochodowego od osób fizycznych, lecz zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi na ujawnienie nieprawidłowości przez pracownika Urzędu, przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat od odbycia kary co najmniej 6 miesięcy pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne, tj. o czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k. w zb. z art. 76 § 1 k.k.s. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.,

za winnego zarzucanych mu czynów, z tym, że ustalił, iż w przypadku każdego z nich, kwota narażona na nienależny zwrot nadpłaty podatku dochodowego od osób fizycznych jest małej wartości i za czyn opisany w pkt 1, na podstawie art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k., wymierzył mu karę roku pozbawienia wolności, za czyn opisany w pkt 2, na podstawie art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k., wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, za czyn opisany w pkt 3, na podstawie art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k., wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. wymierzył oskarżonemu karę łączną roku pozbawienia wolności.

Apelację od tego wyroku złożył oskarżony. Zaskarżając go w całości, zarzucił obrazę przepisów prawa materialnego, tj. zastosowanie przepisu 286 § 1 k.k., mimo

iż zarzucane mu zachowanie należało zakwalifikować z art. 76 § 1 k.k.s., a przy przyjęciu tej kwalifikacji należało postępowanie umorzyć z powodu przedawnienia.

W konkluzji apelacji oskarżony wniósł o wyeliminowanie art. 286 § 1 k.k. z kwalifikacji prawnej przypisanych mu czynów oraz o uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji w całości i umorzenie postępowania w zakresie czynu z art. 76 § 1 k.k.s. z uwagi na przedawnienie karalności.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie, wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2023 r., sygn. akt VI Ka 95/21, przy zastosowaniu przepisów ustawy Kodeks karny w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k., utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca skazanego i zaskarżając go w całości, zarzucił:

- I. obrazę art. 55 § 1 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych w zw. z art. 3 ust. 1 pkt 2 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 i 3 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, poprzez nienależytą obsadę sądu, polegającą na braniu udziału w wydaniu orzeczenia osoby sędziego X.Y. powołanej na urząd sędziego Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw oraz sędziego Sądu Rejonowego X.Y.1 delegowanej do Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie na podstawie art. 77 § 1 pkt 1 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, co doprowadziło do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności i stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą opisaną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.;
- II. obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 8 k.k.s. poprzez przyjęcie, iż czyny z pkt 2 i 3 sentencji wyroku pozostają w zbiegu idealnym, w sytuacji gdy w tej sprawie zastosowanie powinna znajdować reguła wyłączania wielości ocen w postaci zasady *lex specialis derogat legi generali*, stanowiącą konsumpcję czynu z art. 286 k.k.;

- III. obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 286 § 1 k.k. poprzez jego błędne zastosowanie i skazanie T. L. za czyn z pkt 1, 2 i 3 wyroku z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 76 § 2 k.k.s., podczas gdy czyny sprawcy wypełniły znamiona czynu zabronionego określonego w art. 76 § 2 k.k.s., w związku z czym nastąpiła konsumpcja, a skazany winien odpowiadać jedynie na podstawie przepisów Kodeksu karnego skarbowego.

Stawiając te zarzuty obrońca skazanego wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i uniewinnienie skazanego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Kasacja okazała się o tyle zasadna, że na skutek stwierdzenia uchybienia podniesionego w pierwszym zarzucie koniecznym stało się uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania. Charakter tego uchybienia, którego wystąpienie stanowi przyczynę uchylenia wyroku niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu na treść orzeczenia, spowodował, że Sąd Najwyższy ograniczył rozpoznanie kasacji do tego właśnie uchybienia. W zaistniałej sytuacji rozpoznawanie pozostałych zarzutów kasacji, w tym odnoszenie się do kwestii wydania zaskarżonego wyroku z udziałem sędziego delegowanego na podstawie art. 77 § 1 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, stało się bezprzedmiotowe.

Uchybienie o randze bezzwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., którym dotknięte jest zaskarżone orzeczenie, wynika z wadliwego ukształtowania składu Sądu odwoławczego. W składzie orzekającym Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie, który wydał w dniu 4 kwietnia 2023 r. zaskarżony kasacją wyrok, zasiadał m.in. sędzia X.Y. , powołany do Sądu na podstawie procedury nominacyjnej określonej w ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3).

Zgodnie z wykładnią dokonaną w wiążącej Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA-I-4110-1/20 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7): „Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. [...] zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”. W uzasadnieniu tej uchwały podkreślono, że wadliwość procedury nominacyjnej nie powoduje automatycznie, iż sąd z udziałem sędziego powołanego w takiej procedurze jest sądem nienależycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 k.p.k. Powyższy pogląd został potwierdzony stanowiskiem zajęтым w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2022, z. 6, poz. 22). W uchwale tej wskazano, że brak podstaw do przyjęcia *a priori*, że każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Oznacza to, że należy wykazać *in concreto*, że z uwagi na dające się zidentyfikować okoliczności związane z powołaniem danego sędziego do sądu, istnieją tego rodzaju wątpliwości, iż sąd w składzie którego zasiada taki sędzia jest sądem nienależycie obsadzonym.

Wytyczona powyższymi uchwałami linia orzecznicza, uwzględniająca również orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, wskazujące na systemowy charakter problemu niezależności i właściwego ukształtowania składu sądu, w składzie którego zasiadają osoby przedstawione do powołania na stanowisko sędziego Prezydentowi RP przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w trybie określonym przepisami ustawy

z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, znajduje odzwierciedlenie w szeregu orzeczeń Sądu Najwyższego.

Dokonując oceny realizacji standardu niezależności i niezawisłości składu orzekającego w postępowaniu odwoławczym zakończonym wydaniem zaskarżonego wyroku Sąd Najwyższy odwołał się do materiałów zebranych w sprawie II KK 489/21 i dokonanych na ich podstawie szczegółowych ustaleń, obszernie przedstawionych w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia z dnia 14 czerwca 2023 r. W odniesieniu do przebiegu procedury awansowej sędziego X.Y. stwierdzono w nim, że po raz pierwszy brał on udział w procedurze konkursowej w celu uzyskania awansu na stanowisko sędziego sądu okręgowego w 2017 r. Pomimo uzyskania oceny pozytywnej, jego kandydatura, podobnie jak 11 innych osób, nie została przedstawiona przez ówczesną Krajową Radę Sądownictwa Prezydentowi RP z wnioskiem o powołanie na stanowisko sędziego sądu okręgowego.

Po raz kolejny sędzia X.Y. przystąpił do procedury awansowej w 2019 r. i tym razem znalazł się w gronie 12 sędziów przedstawionych Prezydentowi RP z wnioskiem o powołanie do pełnienia urzędu sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym Warszawa-Praga w Warszawie. W stosunku do pozostałych [...] osób biorących udział w procedurze konkursowej podjęto uchwałę o nieprzedstawieniu kandydatów. W uzasadnieniu uchwały KRS z dnia 26 lipca 2019 r. wskazano, że sędzia X.Y. uzyskał ocenę wyróżniającą od sędziego oceniającego jego dorobek orzeczniczy, zaś zespół oceniający KRS jednogłośnie rekomendował jego kandydaturę.

W uchwale KRS nie odwołano się do opinii o kandydatach przystępujących do tego konkursu wyrażonej przez Zgromadzenie Przedstawicieli Sędziów Apelacji Warszawskiej, a powszechnie znanym jest fakt podjęcia przez to Zgromadzenie w dniu [...] 2019 r. uchwały o odroczeniu opiniowania kandydatów przystępujących do konkursów ogłoszonych w latach 2018 - 2019.

Z ustaleń dokonanych przez Sąd Najwyższy w sprawie II KK 489/21 wynika, że „SSO X.Y. od [...] 2017 r. pełnił następujące funkcje uzależnione od decyzji Ministra Sprawiedliwości: dnia [...] 2017 r., jako Sędzia Sądu Rejonowego dla Warszawy-Pragi Południe w Warszawie został delegowany przez [...] w Ministerstwie

Sprawiedliwości Ł. P. do Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie na okres do dnia [...] 2018 r. (k. 169 akt SN). Następnie delegacja ta była ponawiana. Cztery dni później, [...] 2017 r. ten sam [...] w Ministerstwie Sprawiedliwości podpisał pismo powołujące Sędziego X.Y. do pełnienia funkcji [...] Sądu Rejonowego dla Warszawy – Pragi Południe w Warszawie (k. 168 akt SN). Sędzia X.Y. pełnił tę funkcję do dnia [...] 2021 r. (k. 165 akt SN). Z kolei dnia [...] 2020 r. [...] w Ministerstwie Sprawiedliwości, A. D. powierzyła Sędziemu X.Y. obowiązki sędziego sądu dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Warszawie na okres 6 lat (k. 166 akt SN). Dnia [...] 2020 r. Sędzia został powołany przez Prezydenta RP do pełnienia urzędu Sędziego Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie (k. 167 akt SN), natomiast dnia [...] 2023 r. Sędzia X.Y. został powołany do pełnienia funkcji [...] Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie decyzją [...] Z. Z. (k. 163 akt SN)”.

W okresie od 2016 r. do 2023 r. sędzia X.Y. wielokrotnie był też powoływany w skład komisji egzaminacyjnych jako przedstawiciel Ministra Sprawiedliwości – siedmiokrotnie komisje egzaminacyjne do przeprowadzenia prawniczego egzaminu zawodowego, pięciokrotnie komisje egzaminacyjne do spraw aplikacji prawniczych.

W sprawie II KK 489/21 ustalono ponadto, że sędzia X.Y. kilkakrotnie podpisywał listy poparcia kandydatów do Krajowej Rady Sądownictwa. Dotyczyło to kandydatur sędziego D. D. (zgłoszonej w 2017 r. oraz w 2021 r.), Sędziego Ł. P. (zgłoszonej w 2021 r.) oraz sędziego R. P. (zgłoszonej w 2017 r. oraz w 2021 r.). Co więcej, sędzia X.Y. dwukrotnie był pełnomocnikiem sędziego Sądu Rejonowego w J., R. P., zgłaszającym tego kandydata na członka Krajowej Rady Sądownictwa. Sąd Najwyższy wskazał w uzasadnieniu wyroku wydanego w tej sprawie, że po raz drugi sędzia X.Y. poparł swoim podpisem kandydatów do Krajowej Rady Sądownictwa oraz wsparł jako pełnomocnik sędziego R. P. już po wydaniu przez Europejski Trybunał Praw Człowieka wyroków w sprawach Reczkowicz p. Polsce (wyrok z dnia 22 lipca 2021 r., skarga nr 43447/19) oraz Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce, (wyrok z dnia 8 listopada 2021 r., skargi nr 49868/19 i 57511/19), mając świadomość, że stwierdzono w nich, że zasiadanie w składzie orzekającym sędziego Sądu Najwyższego powołanego do pełnienia urzędu sędziego przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych

ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3) powoduje, iż sąd tak ukształtowany osobowo nie spełnia wymogów art. 6 ust. 1 Konwencji. Zaś jako główny powód naruszenia tego przepisu wskazano wadliwość procedury nominacyjnej wynikającej z udziału w tej procedurze Krajowej Rady Sądownictwa, której skład osobowy został ukształtowany zgodnie z przepisami ustawy nowelizującej KRS. W punkcie 274 wyroku w sprawie Reczkowicz p. Polsce stwierdzono, że wymieniona wyżej ustawa „praktycznie usunęła nie tylko dotychczasowy system przedstawicielski, ale także gwarancje niezależności sądownictwa w tym zakresie. W rezultacie umożliwiło to władzy wykonawczej i ustawodawczej bezpośrednią lub pośrednią ingerencję w procedurę powoływania sędziów, z której możliwości te władze skorzystały – o czym świadczą chociażby okoliczności towarzyszące zatwierdzaniu kandydatów na sędziów do KRS”.

W oparciu o materiały nadesłane przez KRS na wniosek Sądu Najwyższego ustalono, że sędzia R. P. , którego kandydowanie do KRS sędzia X.Y. czynnie wspierał, był obecny na jej posiedzeniu w dniu [...] 2019 r., kiedy to obradowano i głosowano nad kandydatami do Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie zgłoszonymi w ramach konkursu, w którym brał też udział SSO X.Y. .

Przedstawione powyżej ustalenia pozostają aktualne również w niniejszej sprawie i oceniane w jej realiach prowadzą do wniosku, że w postępowaniu zakończonym wydaniem zaskarżonego wyroku doszło do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w stopniu, o którym mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Podkreślić trzeba, że powyższe nie wynika samego tylko udziału w składzie Sądu odwoławczego osoby powołanej na stanowisko sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa w ramach procedury nominacyjnej określonej w ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw.

Również udział sędziego w komisjach egzaminacyjnych do przeprowadzenia prawniczego egzaminu zawodowego, komisjach do spraw aplikacji prawniczych, pełnienie funkcji prezesa sądu czy też sprawowanie obowiązków sędziego sądu dyscyplinarnego nie jest samo w sobie niczym niezwykłym i nie musi świadczyć o ścisłych powiązaniach sędziego z władzą wykonawczą. To, że każda z wymienionych wyżej okoliczności oceniana oddzielnie i samodzielnie nie przesądza

o negatywnym wyniku testu niezależności i bezstronności, nie zmienia faktu, że ich łączna ocena musi prowadzić wniosku przeciwnego. W tej kwestii podzielić trzeba stanowisko Sądu Najwyższego zajęte w sprawie II KK 489/21, że dostrzegalna zbieżność czasowa istotnego przyspieszenia kariery zawodowej SSO X.Y. z włączeniem się w przeprowadzanie reform sądownictwa wdrażanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości i aktywne ich wsparcie przy pełnej świadomości ich kwestionowania w orzecznictwie europejskim w połączeniu z przyjmowaniem kolejnych funkcji i awansów uzależnionych od dyskrejonalnej decyzji przedstawicieli władzy wykonawczej może powodować w zewnętrznym odbiorze przekonanie o niezapewnieniu oskarżonemu prawa do bezstronnego i niezależnego sądu w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz standardu bezstronności i niezależności sędziego w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji praw człowieka i podstawowych wolności oraz art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej. „W ocenie bowiem niezależnego i obiektywnego obserwatora powstać może uzasadnione wskazanymi powyżej faktami przeświadczenie, że sędzia zawdzięczający szybką karierę zawodową oraz liczne dodatkowe funkcje i stanowiska, łączące się z dodatkową finansową gratyfikacją, będzie w swojej ocenie ponadprzeciętną miarą związany z władzą wykonawczą, w stopniu, który przesądza o braku jego bezstronności”. W realiach niniejszej sprawy przeświadczenie to może wzmacniać przedmiot postępowania oraz sposób procedowania Sądu odwoławczego.

Jak słusznie wskazano w powołanej na wstępie uchwale połączonych Izb Sądu Najwyższego, ze względu na strukturalne uzależnienie Krajowej Rady Sądownictwa od władzy politycznej, większe wątpliwości co do dochowania standardów niezawisłości i bezstronności będą występować wówczas, gdy w danej sprawie sąd miałby orzekać w kwestiach istotnych z punktu widzenia tej władzy. Dotyczy to w szczególności interesów majątkowych Skarbu Państwa. Nie bez znaczenia jest zatem, że przedmiotem niniejszej sprawy jest kwestia odpowiedzialności oskarżonego za przestępstwa skierowane przeciwko mieniu Skarbu Państwa.

Z punktu widzenia konieczności zapewnienia stronie prawa do bezstronnego i niezależnego sądu ustanowionego ustawą nie można też pominąć podejścia Sądu Okręgowego do wniosków oskarżonego inicjujących przeprowadzenie prewencyjnej kontroli bezstronności sędziego X.Y. . Uznać trzeba je za wadliwe z dwóch powodów.

Po pierwsze, w orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że przepis art. 41 § 1 k.p.k. musi być wykładany w taki sposób, aby gwarantować stronie prawo do rozpoznania sprawy przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą. Uwzględnić należy zatem to, czy udział w rozpoznaniu sprawy przez określonego sędziego będzie zapewniał realizację standardu niezależności i bezstronności, który jest gwarantowany przez przepisy art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 ust. Konwencji praw człowieka i art. 47 Karty Praw Podstawowych (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 17 października 2023 r., IV KK 279/23; z dnia 12 maja 2022 r., V KO 37/22; z dnia 1 lutego 2024 r., II KK 393/23).

Po drugie, wydaje się oczywistym, że potrzeba wyłączenia sędziego od orzekania w przedmiocie wniosku o wyłączenie sędziego zachodzi wówczas, gdy miałby rozstrzygać o słuszności wniosku opierającego się na tych samych podstawach prawnych czy faktycznych, które kształtują również jego sytuację. W odniesieniu do kwestii stanowiącej istotę zarzutu kasacji, Sąd Najwyższy, w powołanej wcześniej uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 2 czerwca 2022, I KZP 2/22, wprost stwierdził, że wniosek o wyłączenie ze składu sądu powszechnego osoby powołanej do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017r., nie może być rozpoznawany przez sąd mający w swoim składzie takiego sędziego; w przeciwnym razie dojdzie do sytuacji objętej zakazem *nemo iudex in causa sua*.

Konfrontując powyższe z realiami sprawy zauważyć trzeba, że oskarżony (oprócz złożonego do protokołu rozprawy w dniu 27 października 2022 r. wniosku zbadanie niezawisłości i bezstronności – odrzuconego na podstawie art. 42a § 8 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych) dwukrotnie składał wniosek w trybie art. 41 § 1 k.p.k. W ostatnim wniosku, wnosząc o wyłączenie SSO X.Y. , oskarżony odwołał się do tych okoliczności, które podniesiono w uwzględnionym zarzucie kasacji (k. 2605-2607). Z treści postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 29 marca 2023 r., VI Ko 81/23, którym nie uwzględniono wniosku oskarżonego, wynika, że okoliczności te nie stanowiły przedmiotu rozważań Sądu, a w jego składzie brał udział sędzia powołany do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu okręgowego w tej samej procedurze nominacyjnej, w której uczestniczył sędzia X.Y.

(Uchwała [...] Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 26 lipca 2019 r. w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na dwanaście stanowisk sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym Warszawa-Praga w Warszawie, ogłoszonych w Monitorze Polskim z 2018 r., poz. 291).

Mając to wszystko na uwadze, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania. Rozpoznający ponownie w postępowaniu odwoławczym niniejszą sprawę Sąd Okręgowy dla Warszawy-Pragi w Warszawie rozstrzygnie sprawę w składzie gwarantującym oskarżonemu realizację prawa do rzetelnego procesu, we wszystkich jego aspektach.

[J.J.]

[ał]